

שבועות לה

עניין: שמות

האמורים במיכה

- ביאור פסל מיכה

רבי משה שפירא קובץ באר יצחק ח"ג בענין שם הוי"ה

כן אמנם גם שיטת התוס' צ"ב לדבריהם דשם הוי"ה האמור במיכה להלכה, ובגבע בנימין לדעת ר"א, הוא חול אי"כ לכאורה יהיה מותר לקוראו ככתיבתו וזה הרי לא יעלה על הדעת, דהרי ודאי גם את השמות שם קוראים באדנות משום דילא כשאני נכתב אני נקרא.

וצ"ל שהשם שבמיכה הוא חול רק לענין מחיקת הכתב, והיינו כדבארנו שקדושת השם לא תמיד נתפסת בכתב למרות שהשם כשלעצמו הוא שם, ולכן מסתבר שזה הגדר גם כאן, שהשם הנזכר במיכה הוא כשלעצמו שם קודש, שם הוי"ה ית' (וכדיבואר עוד לקמן), ולכן כשקוראים בכתבי הקודש בשופטים שם קוראים באדנות ולא ככתיבתו, אלא שקדושת השם לא נתפסת על הכתב ולכן מותר למוחקו [ונפ"מ לשיטת הראב"ד בסוגיא דהנודר בתורה (נדרים י"ד) שהמתפס באזכרות מתפס בקדושת השם, שכיון שקדושתו ע"י הכתיבה והכוונה לכן הו' "דבר הנדור" ע"ש, ולפי דברינו תהיה בזה נפ"מ שמי שיחפץ באזכרות שבשם של מיכה זה לא יחול כי זה חול, אך מי שישבע בשם שבמיכה זה קודש כיון שהשם כשלעצמו הוא שם הוי"ה והוא קודש ורק בכתב כאמור לא מונחת קדושה].

כן ואולי י"ל דהביאור בדברים הוא עפ"י מה שבארנו לעיל שיש שני עניינים, השם עצמו שהוא צירוף אותיות השם והמשמעות שבה נתפס השם אצלנו, וכבר הבאנו ובארנו את דעת רש"י שהמשמעות של שם הוי"ה נתפסת אצלנו בלשון ארמית ולא בלשון הקודש, ולפי"ז י"ל שמיכה (וכן אמר) נתכוין לשם עצמו, דהיינו לצירוף אותיות השם, ולכן עצם השם הנזכר במיכה הוא קודש אבל המשמעות של השם שבמיכה לא נתפסת כי הוא לא התכוין למשמעות של הוי"ה כפי משמעותה אצלנו וכדיבואר עוד לקמן.

וב"ל זה לענין הכתב אבל בזמן שקוראים את הדברים בפה אמור לקוראים ככתיבתם כיון שמיכה נתכוין לצירוף אותיות השם שזהו כאמור עצם השם שאותו צריך להעלים בקריאתו [ותוס' שהביא משם דוגמא שיכול להיות חול צ"ל דהיינו שהמשמעות יכולה להיות חול, ולכן ס"ל לתוס' שכשהשביע שם מרע"ה את ישראל הם יכלו להתכוין אף לע"ז גמורה אחרי שמצאנו במיכה ששם הוי"ה יכול להיות חול, אך אין הכוונה שבמיכה הוא חול לגמרי כדנתבאר].

כן ואפשר אולי לומר שהכוונה של מיכה היתה לשם הוי"ה אבל לאותו אופן בו שגו החוקרים עליהם מדבר האר"י ז"ל בריש שער הקדמות (ו'): שהם מטלים אותו ית' למטלה מאד אבל "למזימה" [אשר ימרוך למזמה] (תהלים קל"ט), דהיינו שהם מסירים את השגחתו ית' מברואיו ע"ש, כלומר אפשר לשים את שם הוי"ה במקום כזה גבוה שהחשתיכות שלו למטה צריכה ללכת דרך משרתים, ונראה שזו היתה גם כוונתו של מיכה, הוא עשה מה שעשה בכוונה לשמו ית' אבל חשב שזה צריך לעבור למטה דרך הפסל שלו, לדעתו לא יתכן שיהא לנו חיבור לשמו ית' אלא דרך אמצעי, ולכן אע"פ שהוא הזכיר את שמו ית', מ"מ אין לשם הוי"ה אותו הזכיר משמעות אצלנו כפי שאנו תופסים את שם הוי"ה ואין זה שם "המפורש", ולכן אין קדושת השם נתפסת בכתב בשם שהזכיר מיכה.

ובאמת שהמעות הזו היא מושרשת ולא נתבערה בנקל, שהרי בנביא (בסו"פ י"ח) מבואר ש"הונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארץ", והמשמעות בזה היא לכאורה שפסל מיכה לא נתבער בכל הימים הללו (וע"י ברד"ק שהקשה וכי אפשר שבא שמואל ולא ביערו, ובאו דוד ושלמה ולא ביערוהו ע"ש, וע"י במלבי"ם מש"כ בזה), ויתכן שזה משום דלא היתה זו ע"ז גמורה. והמעות הזו של "אשר ימרוך למזמה" של מיכה היא השרש לכל ע"ז שבעולם ומצריכה זהירות עד היום.